

Renau torna a casa

Amb una potent exposició antològica retorna a València tota la força creativa de Josep Renau: la ciutat celebra, a la Universitat i a l'OctubreCCC, el centenari de l'artista, la seva vigència.

“Josep Renau, compromís i cultura”. El títol de l'exposició és explícit i Jaime Brihuega, que n'és el comissari, hi condensa la intenció: “Vull reivindicar fonamentalment les dues vessants d'un home que posa la seva creació al servei del compromís.” I continua: “La figura de Renau es manté com a esplèndid fotomuntador, dissenyador i més perquè, des del punt de vista estètic, i a diferència de molts altres, amb el temps ha guanyat: les seves propostes mantenen la força d'una manera abassegadora i, de fet, no cal que ho digui jo: es veurà a l'exposició. Però els nostres anys no són anys de compromís, i aquella seva altra faceta, indissociable de la cara

estètica, diguem que s'ha anat oblidant”. I d'aquí ve la reivindicació.

Quatre sales i una vida. Josep Renau i Berenguer, fill de Josep i de Matilde, nascut a València el 1907, exiliat a Mèxic i a Berlín (part oriental), “activista polític, intel·lectual compromès, polemista infatigable i hàbil, grafista prolífic, pintor que es resistia a tancar-se al seu interior, cartellista excepcional, fotomuntador implacable, muralista il·lusionat” –i Brihuega deixa oberta la llista amb punts suspensius–, va tenir una vida realment intensa que es ressegueix amb claredat als camins que traça

l'exposició: fins a l'11 de novembre i en tres sales a la Nau de la Universitat de València (Martínez Guericabeitia, Thesaurus i Estudi General) i a l'espai de l'Octubre Centre de Cultura Contemporània –seu també i no pas per casualitat de la Fundació Renau– s'ordenen cronològicament les prop de 250 obres en capítols “molt naturals” que permeten de copsar fins a quin punt l'artista es compromet “amb la història que viu en cada moment”: són “els anys 20 i la República; la guerra; Mèxic –on ja s'inclou l'engegada de la sèrie *American Way of Life*–, i la República Democràtica Alemanya, on té una producció molt llarga, amb la segona part de l'*AWL* i els darrers fotomuntatges que va fer, els esbossos dels murals...”. I Brihuega s'explica com si tingués un visitant imaginari i el guia rapidíssimament sense amagar l'entusiasme: “Mira un home que s'inicia en la modernitat de l'art-déco del seu temps i fixa't en els cartells que feia. I adona't després com des d'aquells cartells moderns, extraordinaris, pren consciència que, a part anunciar productes s'han de denunciar problemes, i com utilitzant les mateixes tècniques introdueix la temàtica política: mira com fa portades de llibres, cartells, fotomuntatges. I llegeix encara a la paret amb quins textos surt a la palestra i crea un debat públic, en plena guerra; i com sorprèn el món amb el

pavelló més bell de l'Exposició del 1937.”

I aquí el comissari fa una pausa per introduir-hi tres apunts: u) que la mostra inclou també una maqueta d'aquell pavelló famós i la possibilitat de fer-hi una visita virtual; i, en confessió a cau d'orella, dos) “Jo vaig ser director general de Belles Arts durant tres anys, fins que em van fer plegar per la guerra del Golf: doncs en aquest temps no vaig fer pràcticament res al costat del que aquell animal va dur a terme en un any i escaig, i en aquelles circumstàncies: el pavelló, l'orquestra nacional, tota la propaganda de l'exèrcit... És que, a més de ser responsable polític, va dirigir un equip de fotomuntadors i va vestir per dins i per fora, i cada dia canviant de roba, el pavelló magnífic de l'Exposició de París!”

Tancat el parèntesi, Jaime Brihuega reprèn el paper de cicerone per a aquell visitant imaginat: “Passada la guerra hi ha el desterrament. S'ha de guanyar la vida amb cartells de cinema. Contempla aquest seu retrat, ampliat: quina força, quin caràcter i quina honestat estètica té. I adona't ara dels nous problemes, de la qüestió de la revolució mexicana, la de l'imperialisme nord-americà. I, finalment, a Berlín, el desplegament de l'AWL (una sèrie, per cert, amb un potencial

A l'OctubreCCC, *Les femelles no han de lluitar*, de la sèrie “American Way of Life”. L'obra és de 1972 i manté, intacta, la capacitat d'impacte.

de modernitat enorme: és fins i tot anterior al pop-art, però mentre el pop-art anglès tímidament té algun toc de crítica social i l'americà, bàsicament res, i tan sols juguineja morbosament amb el fet de passar la frontera entre l'alta cultura i la baixa, en Renau hi ha contínues bufetades sobre problemes que actualment continuen vigents); i fixa't també en aquests fotomuntatges carregats d'erotisme i de vida (perquè la sensualitat no el va abandonar mai), en què el cos femení i la natura el fan continuar respirant per les ganyes, tal com havia fet, si t'ho mires bé, des del començament”.

Fonamental. No s'ha volgut fer una mostra de peces rares encarada a especialistes: la intenció de Renau era arribar a tothom i amb aquesta voluntat s'ha plantejat també l'antològica, on hi ha els elements fonamentals de la seva obra. Fins i tot hi ha la vocació d'agit-prop que el va moure tan sovint: al bell mig del pati porticat de la Nau hi ha instal·lada,

com a “invocació” per a engegar camí, una reproducció del mural *La marxa de la joventut*. “I qui pugui i vulgui entendre, que entengui”, que deia Fuster.

La selecció, a més, guarda alguna sorpresa inèdita: un curtmetratge produït per Joan Dolç sobre els primers anys de l'artista; material inèdit de la televisió alemanya, realitzat per Renau mateix, “amb l'esbós del poema de Lenin i una explicació d'AWL”; un pot de conserves de l'any 1936 dissenyat per ell (“novetat absoluta i una aclucada d'ull a la tribu de l'art, perquè mediti: el pop-art americà va fondre un pot en bronze i el va pintar: aquí tenim el pot real”); o un documental mexicà sobre l'intent de destrucció dels seus murals: “Ja sabeu la història – resumeix Brihuega –: el tipus que tenia l'edifici, a Cuernavaca, el comença a enderrocar perquè hi vol fer un casino; el poble s'alça indignat; la policia els reprimeix; hi ha gent que acaba a la presó; i finalment es conserva el mural, es mig restaura i es crea un centre d'art: podríem dir que això és el Renau viu.”

Viu, sí: i necessari.

Núria Cadenes

EL TEMPS